

Sveriges lantbruksuniversitet
Fakulteten för Veterinärmedicin och husdjursvetenskap
Hippologenheten

Seminariekurs i hästens biologi, 5 hp	2018
 Utvärdering av inhysningssystem för häst sett till dess naturliga behov <i>Viktoria Björkman</i> Strömsholm	

HANDLEDARE:

Karin Morgan, Strömsholm

Seminariekurs i hästens biologi (HO0084) är en obligatorisk del i hippologutbildningen och syftar till att ge de studerande grundläggande träning i att självständigt och på ett vetenskapligt sätt kunna analysera och relatera olika värden, samt redogöra för uppgift skriftligt och muntligt. Föreliggande arbete är således ett studentarbete på A-nivå och dess innehåll, resultat och slutsatser bör bedömas mot denna bakgrund.

INNEHÅLL

REFERAT	2
INLEDNING	2
LITTERATURSTUDIE	4
DISKUSSION	5
Slutsats	6
REFERENSER	7
Litteratur	7
Internet	7

REFERAT

Majoriteten av Sveriges hästar är idag inhysta på box med daglig utevistelse. Frågan är om det kan uppfylla hästens naturliga behov, speciellt sociala och rörelsebehovet som finns hos alla hästar. Studien kommer att jämföra de två vanligaste inhysningssystemen i Sverige, box med daglig utevistelse och grupphästhållning, utifrån frågan om vilket system som kan uppfylla hästens sociala och rörelsebehov i störst utsträckning. För att genomföra studien har en litteraturstudie gjorts. Det är viktigt att hästägare har kännedom om för och nackdelar med de olika inhysningsalternativen för att de ska kunna göra ett aktivt val utifrån vad som är bäst för hästen. I litteraturstudien användes vetenskapliga artiklar för att öka trovärdigheten i jämförelsen av inhysningssystem. Det var olika typer av studier som kunde kopplas till främst hästens sociala och rörelsebehov men också hästens andra behov.

Studier visade att hålla häst på box med daglig utevistelse begränsar hästens sociala behov och rörelsebehov. Det ger mer stressade hästar på grund av begränsningen av social kontakt. I en lösdrift och en aktiv grupphästhållning tillgodoses hästens sociala och rörelsebehov i större utsträckning. Däremot kan det vara olämpligt om det är en varierande grupp med hästar som ofta byts ut eller flyttas.

Därför kunde slutsatsen dras att varje hästägare behöver se över sina individer samt verksamhet för att kunna välja det mest lämpliga systemet för att tillgodose flest av hästens naturliga behov.

Sökord: Housing, horse, equine, behavior

INLEDNING

För 60 miljoner år sedan började hästens evolution och domesticeringen av hästen påbörjades för bara 6000 år sedan och har alltså inte pågått speciellt länge i förhållande till hästens evolution. Därför har hästen inte hunnit anpassa sig till dagens hästhållning. Hästen är anpassad för att leva på stäppen där den lever i flock. Detta har inte domesticeringen ändrat på, vilket innebär att hästar är anpassade för att äta en stor del av dygnet och att leva i flock där de kan ha social kontakt med varandra. Ömsesidig putsning är viktigt för att hästar ska må bra. (Van Dierendonck 2006)

Varje häst har ett tuggbehov som måste uppfyllas, då en vild häst äter cirka 70% av dygnet. Det är oftast gräs hästen äter då. Hästen har också ett socialt behov då den i vilt tillstånd lever i flock. En flock består ofta av cirka 12 hästar som rör sig tillsammans över ett större område. Inom denna flock finns det en rangordning mellan hästarna. Dock är rangordningen bara mellan individer, därför kan det vara svårt att peka ut en exakt rangordning. I vilt tillstånd är den ensamma hästen ett lätt byte för rovdjur. En rädd häst vill därför fly som första instinkt om den blir rädd, annars riskerar en vild häst att bli ett offer för rovdjur. (McGreevy 2016)

Idag är box med daglig utevistelse det mest traditionella sättet att hysa häst. Då står hästen lös i boxen som är minst så stor som minimimåttet djurskyddsföreskrifterna anger. Boxen ska vara utformad så att hästen inte kan fastna eller skada sig. Varje box ska ha en torr bädd och tillgång till rent vatten. På dagtid får hästen gå ut i hage och ska få möjlighet att röra sig fritt i alla gångarter. (Jordbruksverket 2007)

I djurskyddsbestämmelserna finns regler kring utevistelse för uppstallade hästar. För en häst på box behöver den få möjlighet att röra sig fritt i alla gångarter varje dag. Djurskyddslagen §3, alla hästar ska få tillräckligt med grovfoder med lång ättid varje dag. Sida 5, all stallinredning ska vara utformad på ett sådant sätt att hästens sociala behov kan tillgodoses. (Jordbruksverket 2014)

För lösdrift gäller följande enligt djurskyddsbestämmelserna, alla hästar som går ute mer än 16 timmar/dygn ska under den kalla årstiden ha tillgång till en ligghall eller en liknande byggnad som ger skydd mot väder och vind. I samma stycke står det också att hästen måste vara lämpad för utevistelse dygnet runt för att på hållas på detta vis. Mark som belastas hårt ska dräneras om den inte gör detta naturligt. (Jordbruksverket 2014)

I en lösdrift går hästen ute dygnet runt, oftast med fri tillgång på grovfoder. Det ställs högre krav på hagen när den används dygnet runt då belastningen blir större. I Sverige används lösdrift ofta för unghästar men det förekommer också andra hästar på lösdrifter. En bra lösdrift ska enligt svenska ridsportförbundet bestå av en stor, kuperad hage med möjlighet att gå in under tak när de vill. Utöver det ska hästarna ha fri tillgång till rent vatten, saltsten, lämpligt grovfoder, ha sällskap och ses till dagligen. (Svenska Ridsportförbundet 2009)

Aktiv grupphästhållning bygger på ungefär samma princip som en lösdrift förutom att människan kan styra hur lång tid varje häst kan äta. Systemet är utformat på ett sådant sätt att hästarna behöver röra på sig för att komma till foderstationerna och ligghallar. Varje häst har ett chip runt halsen och kan genom ett datastyrt system utfodras med en individuell foderstat. I Sverige finns detta på ett flertal anläggningar. (Hastsverige 2016)

Problem

Idag har en stor del av Sveriges hästägare sina hästar på box och släpper ut dem i hage på dagtid. Ett annat vanligt alternativ till traditionell box är lösdrift där hästarna går ute dygnet runt året om. Det finns för och nackdelar med båda alternativen, därför syftar denna uppsats till att reda ut vilket alternativ som uppfyller hästens sociala och rörelsebehov i störst utsträckning. Därför ska denna studie fokusera på två av hästens naturliga behov, det sociala och rörelsebehovet.

Syfte

Studiens syfte är att jämföra vilket inhysningssystem som kan tillgodose hästens sociala och rörelsebehov i störst utsträckning. Därför kommer box med daglig utevistelse och grupphästhållning att jämföras. Målet är att ge hästägare en uppfattning om vilket alternativ som är mest lämpligt utifrån denna synvinkeln.

Frågeställning

I vilken utsträckning uppfyller box med daglig utevistelse och grupphästhållning hästens sociala och rörelsebehov?

LITTERATURSTUDIE

Cooper och Mason (1998) har skrivit en review där de sammanställde tidigare studier om definition av ett onormalt beteende och vanliga stereotypier hos uppstallade hästar på box. Studierna visade att hästar som isolerades och vars rörelsebehov begränsades utvecklade stereotypier i större utsträckning än de hästar som hade mycket social kontakt och dessutom fick sitt rörelsebehov uppfyllt. När de sammanställde studierna kom de fram till att en häst som boxvandrar eller väver inte får sitt rörelsebehov uppfyllt och en häst som krubbiter eller luftsnappar inte får sitt tuggbehov uppfyllt. Genom att ge hästen mer hö kunde de till stor del få hästen att sluta med sin orala stereotypi. Likaså kunde de genom att låta hästen som boxvandrade eller vävde gå ute mer och motioneras stimulera behovet.

Knubben m. fl. (2008) undersökte risker, orsaker och hur bit- och sparkskador hos hästar kan förebyggas i olika inhysningsformer. Studien var en enkätundersökning som skickades ut till 2559 hästägare helt slumpmässigt utvalda. Resultatet baserades på data för 2912 hästar, där 897 av dessa hästar hade varit i kontakt med veterinär på grund av bit- eller sparkskada under de senaste 12 månaderna. Resultatet visade att det var en signifikant skillnad mellan raser men ytterst lite mellan inhysningssystem. I studien hölls största andelen hästar (70,1%) i individuella boxar med daglig utevistelse och resterande hästar (29,9%) på lösdrift. Det var färre skador i stabila lösdriftsgrupper än i grupper där det tillkom nya hästar eller individer togs bort från gruppen. Resultatet visade att skadorna inte uppkommer på grund av vilket inhysningssystem som används utan hur stabil gruppen är. Författarnas slutsats var att lösdrift kan vara lämpligt om det är en stabil grupp med hästar som kommer stanna länge, eftersom det uppkom mer skador vid ihopsläpp.

Yarnell m. fl. (2015) studerade om hästars stressnivå påverkas i relation till inhysningssystem. Studien omfattade fyra olika inhysningsformer; gruppållning med full social kontakt, parbox, individuella boxar med begränsad social kontakt genom galler i en del av boxen och boxar som var helt isolerade. I studien ingick 16 hästar (6-21år) blandat valacker och ston. Först fick hästarna lära sig systemet för den inhysningsvariant de placerades i och därefter gjorde de mätningar tre gånger om dagen i fyra dagar. Mätningarna gjordes vid exakt samma tidpunkt och av samma person varje dag för att minimera fel. Mätningen gjordes med en värmekamera på hästens båda ögon, då värme indikerar stress. Anledningen till att forskarna valde Infraröd termografi (IRT) var att en nygjord studie (Yarnell, Hall, Billett 2013 se Yarnell 2015) av hade visat att bedömning av ögontemperaturförändring hade en korrelation med ökat spottkortisol. Därför användes IRT under denna studie som en ytterligare fysiologisk åtgärd. Under studien fick alla hästar vara i alla system. När studien var avslutad kunde de konstatera att gruppållningen med full social kontakt visade på mindre stressade hästar. Mest stressade hästar var det i de isolerade boxarna och de individuella boxarna med begränsad social kontakt. Det skiljde inte mycket mellan de två sistnämnda alternativen. I studien kunde de också se en viss skillnad i hästarnas liggbeteende. Slutsatsen de kunde se var att gruppållning gav mindre stressade hästar.

Majecka och Klawe (2017) studerade hur hagens storlek påverkade hästarnas sociala beteende. I studien ingick 78 hästar och ponnyer som delades in i tre grupper i två perioder. Period 1 fick hästarna vara i små grusade hagar och i period 2 fick de gå i betydligt större gräshagar. Data samlades in genom att forskarna studerade hästarna under två månader i ett stall i Polen. Under studien studerades hur sociala hästarna var, det vill säga hur många sociala interaktioner eller hur mycket aggressivt beteende hästarna visade.. Det kunde vara allt från kroppsspråk till kliande och bus. När data var insamlad kunde Majecka och Klawe (2017) konstatera att hagens storlek påverkar hur mycket social kontakt och aggression

hästarna har mellan varandra. Resultatet visade främst att skaderisken och aggressionen ökade i de små hagarna. I en större gräshage rörde sig hästarna mer och hästar som bråkade kunde ta mer avstånd från varandra vilket gav mindre aggression. När de utfodrade hästarna med hö vintertid uppstod det mer konkurrens i de små grushagarna än i de stora gräshagarna. Studiens slutsats var att en större hage var att föredra då det främjade deras sociala beteende.

Burla m. fl. (2016) undersökte om utfodringssättet påverkar hästens beteende. I studien ingick de 50 grupper med 4–21 individer i varje grupp. De studerade hästarnas beteende 30 minuter innan utfodring och 30 minuter efter att fodret tagit slut. De olika alternativen som de varierade mellan var, box med social kontakt, isolerad box, hönät, hö på golvet, höhäck och ett foderstaket. Hästarna fodrades med hö mellan 2–3 gånger per dag och då varade ättiden mellan 1,5–24 timmar. Resultatet visade att hästens aggressivitet varierade mellan de olika utfodringsalternativen. Mest aggressiv var hästen när den fodrades på golvet och hade social kontakt. Även foderhäck och foderstaket bidrog till ett ökat aggressivt beteende hos hästarna. Det var betydligt mindre aggressivitet mellan hästarna, när de utfodrades med hönät. Hästarna visade mer aggressivitet vid fodring än efteråt. Slutsatsen var att hästarna lämpligast utfodras så långt ifrån varandra som möjligt. Ju längre tid det fanns foder, desto mindre aggressivt beteende kunde forskare se.

DISKUSSION

Box med daglig utevistelse

I den review som Cooper och Mason (1998) gjorde visade tydligt hur hästägare kan framkalla stereotyper hos hästen genom att inte tillgodose dess behov. I flera fall var det relativt lätt att få hästen att sluta enbart genom att ge hästen mer tuggtid och på så sätt uppfylla tuggbehovet. Studien gjordes men hästar inhysta på box, vilket betyder att hästens tuggbehov kan tillgodoses även på box. Även rörelsebehovet ser ut att kunna uppfyllas till stor del om hästen får gå ut i hage hela dagar varje dag samt att dem motioneras. I reviewen kunde de se att hästar som boxvandrade i flera fall slutade eller minskade sin stereotypi om den fick mer motion och hagt看.

Fördelarna med stall och daglig utevistelse är att om gruppen inte är stabil, till exempel ett försäljningsstall är det lättare att undvika skador. Knubben m.fl. (2008) kom fram till detta i sin enkätundersökning med 2912 hästar ingick. Det är ganska många hästar vilket ger större trovärdighet till studien vilket gör att slutsatsen är relevant att ta upp. Vad denna studie dock inte tog upp var antalet hästar i grupperna som användes i studien. I studien nämnde forskarna inte om hästarna gick två och två i små hagar eller i en större grupp i en större hage, någonting som kan påverka resultatet mycket.

Grupphästhållning

I studien gjord av Yarnell m.fl. (2015) kunde de konstatera att grupphästhållning inte gav lika stressade hästar som det gör när vi håller dem på box. Hästen är ett flockdjur blir den stressad att vara mer eller mindre isolerad ensam på en liten yta. Studien hade dock ett ganska litet antal hästar, bara 16 stycken, så resultatet skulle kunna ses som en vägledning men inte en fullständig sanning. Däremot styrks resultatet av redan kända fakta som tas upp i studien, hästen är ett flockdjur och det är farligt för en vild häst att vara själv eftersom den är ett enkelt byte för rovdjuren. Denna instinkt är djupt rotad hos hästen och ingenting vi kan ta bort. Hästägare behöver förhålla sig till och anpassa hästhållningen efter hästens behov. I och med det är lösdrift och aktiv grupphästhållning de bästa alternativen sett till hur det sociala behovet uppfylls.

I studien som Burla m.fl. gjorde 2016 om aggressivitet i samband med utfodring kan rangordningen lätt kopplas till och därmed det sociala behovet. Varje individ i gruppen har sin plats i rangordningen och därmed sin tur att äta vis fodring. Blandas denna ordning i stallet vid utfodring kommer aggressivitet att uppstå. Detta kan styrkas av resultatet i studien gjord av Yarnell m.fl. (2015) som också såg att hästarnas aggressiva beteende ökar då de hålls på en mindre yta. Även studien gjord av Majecka och Klawe (2017) stödjer detta då de kommer fram till att om hästen hålls i större hagar i grupp kan deras sociala beteende och aggressioner påverkas. Det sociala beteendet ökar och aggressionerna minskar eftersom hästarna kan hålla avstånd om de vill.

Det hade varit intressant att studera vilket inhysningssystem som hästen föredrar, box eller lösdrift. Kommer hästen att välja det system som uppfyller flest av de naturliga behoven eller prioriterar den domesticerade hästen annorlunda?

Slutsats

Att hålla häst på box med daglig utevistelse kan begränsa hästens sociala behov och rörelsebehov. Det ger troligen mer stressade hästar på grund av begränsningen av social kontakt. I grupp-hästhållning tillgodoses hästens sociala och rörelsebehov i större utsträckning. Däremot kan det vara olämpligt om det är en varierande grupp med hästar som ofta byts ut eller flyttas. Rekommendationen är att varje hästägare ser över sina individer samt verksamhet och utefter det väljer inhysningssystem.

REFERENSER

Litteratur

Burla, J-B., Ostertag, A., Patt, A., Bachmann, I., and Hillmann, E. (2016) Effects of feeding management and group composition on agonistic behaviour of group-housed horses. *Applied animal behaviour science*. Vol. 176, ss. 32-42.

Cooper, J & Mason, G. (1998) The identification of abnormal behavior and behavioural problems in stabled horses and their relationship to horse welfare: a comparative review. *Equine clinical behavior*. Vol. 27, ss. 5–9

Knubben, J, Fürst, A., Gygax, L., and Stauffacher, M. (2008) Bite and kick injuries in horses: Prevalence, risk factors and prevention. *Equine veterinary journal*. Vol. 40, ss. 219-223

Majecka, K & Klawe, A. (2017) Influence of paddock size on social relationships in domestic horses. *Journal of applied animal welfare science*. Vol. 21, ss. 8–16

McGreevy, Paul. (2016) *Equine behavior. A guide for veterinarians and equine scientists*. Saunders Elsevier United Kingdom.

Van Dierendonck, M.C. (2006) *The importance of social relationships in horses*. Ridderkerk, Ridderprint Netherlands.

Yarnell, K., Hall, C. and Billett, E. (2013) An assessment of the aversive nature of an animal management procedure (clipping) using behavioral and physiological measures. *Physiology & Behavior*. Vol. 118, ss. 32–39

Yarnell, K., Hall, C., Royle, C. and Walker, S. (2015) Domesticated horses differ in their behavioural and physiological responses to isolated and group housing. *Physiology & Behavior*. Vol. 143, ss. 51–57

Internet

Djurskyddsmyndigheten. (2007)
https://www.jordbruksverket.se/download/18.26424bf71212ecc74b08000913/1370040443839/DFS_2007-06.pdf Djurskyddsmyndigheten. ss. 6-8

Hastsverige. (2016) *Aktiv grupphästhållning – exempel Strömsholm*.
<https://www.hastsverige.se/Aktiv-grupphasthallning.html> [2017-12-25]

Hastsverige. *Hästens beteende*. <https://www.hastsverige.se/beteende.html> [2017-12-25]

Jordbruksverket. (2014) *Djurskyddsbestämmelser – Häst*.
http://www2.jordbruksverket.se/webdav/files/SJV/trycksaker/Pdf_jo/jo14_2v2.pdf [2017-12-19]

Jordbruksverket. (2017) *Mått i stall och byggnader*.
<http://www.jordbruksverket.se/amnesomraden/djur/olikaslagsdjur/hastar/mattistallochbyggnader.4.1cb85c4511eca55276c80002425.html> [2017-12-20]

Jordbruksverket. (2017) *Stallmiljö för hästar*.

<http://www.jordbruksverket.se/amnesomraden/djur/olikaslagsdjur/hastar/stallmiljo.4.1cb85c4511eca55276c80002415.html> [2018-01-15]

Svenska Ridsportförbundet. (2009) *Lösdrift*.

<http://www.ridsport.se/Hastkunskap/Hagen/Losdrift/> [2017-12-27]